

Recenzje

DOI: 10.31648/sp.10316

Artur Lis

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

ORCID: 0000-0003-4613-0671

arturlis@kul.pl

***Prawo administracyjne – część ogólna
i zagadnienia ustrojowe. Przed egzaminem,***
red. nauk. Monika Augustyniak, Wolters Kluwer,
Warszawa 2023, ss. 400

Współczesne państwo wymaga sprawnej administracji publicznej, której efektywność zależy od wielu różnorodnych czynników. Kluczowe znaczenie mają elementy wewnętrzne, takie jak struktura administracji, czyli układ organów i budowa urzędów, które stanowią ich aparat pomocniczy, wewnętrzne prawo administracyjne oraz zasoby kadrowe. Te aspekty wpływają na sprawność funkcjonowania administracji. Jednak równie istotne są elementy zewnętrzne, które kształtują relacje administracji z jej otoczeniem. Misja administracji publicznej, kształtowana przez organy władzy ustawodawczej, jest fundamentem jej działalności. Administracja musi posiadać jasno określone zadania i kompetencje związane z ich realizacją. Organizatorska rola administracji publicznej jest kluczowa zarówno na szczeblu centralnym, jak i terenowym. Do jej zadań należy zaspokajanie zbiorowych i indywidualnych potrzeb obywateli oraz innych podmiotów w zakresie swojej właściwości rzeczowej i miejscowej. Zgodnie z negatywną definicją rzeczową administracji publicznej obejmuje ona wszystkie sprawy, które nie są przypisane władzy ustawodawczej ani sądowniczej. Administracja jest zjawiskiem społecznym, charakteryzującym się inicjatywą i działalnością skierowaną ku przyszłości. To system złożony z ludzi, zorganizowanych w celu stałej, systematycznej realizacji dobra wspólnego jako misji publicznej.

Na rynku wydawniczym pojawiła się nowa pozycja z zakresu administracji – *Prawo administracyjne – część ogólna i zagadnienia ustrojowe. Przed egzaminem*. Autorami publikacji pod redakcją naukową Moniki Augustyniak są: Monika Augustyniak – doktor habilitowana nauk prawnych, profesor Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Krakowie, kierownik Katedry Prawa i Postępowania Administracyjnego), Jarosław Czerw – doktor habilitowany nauk prawnych, profesor Uniwersytetu Jana Kochanowskiego

w Kielcach z Instytutu Nauk Prawnych Wydziału Prawa i Nauk Społecznych, sędzia Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Łodzi i Piotr Ruczkowski – doktor habilitowany nauk prawnych, profesor Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, zastępca dyrektora Instytutu Nauk Prawnych Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach.

We wstępie autorzy zaznaczają, że „założeniem przyjętym przez autorów niniejszej książki było połączenie koncepcji teoretycznych instytucji ustrojowych prawa administracyjnego z poglądami przedstawionymi w aktualnym orzecznictwie sądowoadministracyjnym i doktrynie prawa administracyjnego. Celem opracowania jest przedstawienie najważniejszych zagadnień ogólnych prawa administracyjnego, zaprezentowanych w sposób przystępny (w zakresie formy) dla studentów i aplikantów. Książka ma służyć jej adresatom do analizy instytucji ustrojowych, by wykształcić umiejętności poznania i stosowania przepisów prawa administracyjnego”¹.

Recenzowana publikacja składa się z dziesięciu rozdziałów: 1. Administracja – pojęcie, cechy, funkcje; 2. Pojęcie prawa administracyjnego, jego cechy i podziały; 3. Źródła prawa administracyjnego; 4. Wybrane zasady prawa administracyjnego; 5. Stosunek administracyjnoprawny; 6. Podmioty administracji publicznej; 7. Administracja rządowa; 8. Samorząd terytorialny; 9. Działania administracji publicznej i ich formy; 10. Kontrola administracji publicznej.

W rozdziale pierwszym przedstawiono podstawowe pojęcia, cechy i funkcje administracji. Wyjaśniono etymologię terminu „administracja”, który oznacza zarządzanie lub zawiadywanie działaniami organów państwowych lub samorządowych. Opisano rozwój historyczny administracji, cechy administracji publicznej oraz jej funkcje, takie jak wydawanie nakazów i zakazów, zaspokajanie potrzeb obywateli, gospodarowanie majątkiem publicznym oraz kształtowanie postaw moralnych i etycznych.

Rozdział drugi dotyczy pojęcia prawa administracyjnego, jego cech i podziałów. Prawo administracyjne jest częścią prawa publicznego, regulującą działalność organów państwowych i mającą na celu ochronę interesu publicznego. Opisano definicje prawa administracyjnego, cechy, takie jak regulacja szerokiego zakresu życia społecznego, częste zmiany, brak kodyfikacji oraz podziały na prawo ustrojowe, procesowe i materialne.

W rozdziale trzecim przedstawiono źródła prawa administracyjnego, takie jak konstytucja, ustawy, ratyfikowane umowy międzynarodowe, rozporządzenia i akty prawa miejscowego. Podkreślono hierarchiczność systemu prawa administracyjnego oraz różnice między źródłami powszechnie obowiązującymi a źródłami wewnętrznymi.

---

¹ M. Augustyniak (red.), *Prawo administracyjne – część ogólna i zagadnienia ustrojowe. Przed egzaminem*, Warszawa 2023, s. 11.

Rozdział czwarty koncentruje się na zasadach prawa administracyjnego, które pełnią funkcje ukierunkowujące procesy tworzenia prawa, interpretacji tekstu prawnego, rozstrzygnięcia spraw administracyjnych i sądowych oraz kontroli legalności rozstrzygnięć. W tej części publikacji opisano zasady, takie jak demokratycznego państwa prawa, prawa do sądu, praworządności, równości wobec prawa, proporcjonalności, pomocniczości, jawności administracyjnej i zrównoważonego rozwoju.

W rozdziale piątym zanalizowano stosunek administracyjnoprawny, będący szczególnym rodzajem stosunku prawnego między organem administracji publicznej a innym podmiotem prawa. Opisano cechy, elementy konstrukcyjne oraz typologię stosunków administracyjnoprawnych, takie jak materialne, procesowe, egzekucyjne, ustrojowe, zewnętrzne, wewnętrzne, potencjalne, realne, zakładowe i spornoadministracyjne.

W rozdziale szóstym przedstawiono podmioty administracji publicznej, w tym organy administracji publicznej, państwowe i samorządowe jednostki organizacyjne oraz instytucje publiczne. Opisano także relacje między podmiotami administrującymi, takie jak kierownictwo, kontrola, nadzór, współdziałanie i koordynacja.

Rozdział siódmy dotyczy administracji rządowej w Polsce, w tym podziału na administrację centralną i terenową. Opisano role Prezydenta RP, Rady Ministrów, Prezesa Rady Ministrów, ministrów oraz wojewodów, a także zasady działania administracji zespolonej i niezespolonej.

W rozdziale ósmym opisano samorząd terytorialny w Polsce, jego strukturę, zadania i formy demokracji bezpośredniej, podział terytorialny państwa, samodzielność jednostek samorządu terytorialnego, a także formy kontroli społecznej, takie jak skargi, wnioski i petycje.

W rozdziale dziewiątym przedstawiono działania administracji publicznej oraz ich formy, takie jak akty normatywne, akty administracyjne, ugody administracyjne, porozumienia administracyjne, czynności cywilnoprawne i czynności faktyczne. Podkreślono konieczność prawnej podstawy dla każdego działania administracyjnego.

Ostatni rozdział – dziesiąty dotyczy kontroli administracji publicznej, jej pojęcia, rodzajów i kryteriów. Opisano w nim rolę kontroli jako narzędzia zapewniającego prawidłowe funkcjonowanie organów administracji, zwalczania korupcji oraz zapewniania prewencji. Omówiono różne formy kontroli, w tym kontrolę sądową, kontrolę parlamentarną, kontrolę prokuratorską oraz kontrolę społeczną. Przedstawiono także rolę Najwyższej Izby Kontroli w systemie kontroli państwowej oraz jej współpracę z Sejmem.

Recenzowana książka jest kolejną pozycją pomocniczą w dydaktyce prawa administracyjnego. Warto wymienić kolejne wydania: *Prawa administracyjnego. Pytania i odpowiedzi* pod redakcją naukową Ireny Lipowicz² czy *Prawo*

² I. Lipowicz (red.), *Prawo administracyjne. Pytania i odpowiedzi*, wyd. czwarte, Warszawa 2024.

administracyjne. Eseje i testy z odpowiedziami pod redakcją Grzegorza Dudka, Mariusza Olesia i Przemysława Wszółka³ oraz wymagające aktualizacji czwarte wydanie *Zarys prawa administracyjnego* autorstwa Katarzyny Miaskowskiej-Daszkiewicz, Sławomira Serafina i Bogumiła Szmulika⁴. Podtytuł recenzowanej publikacji *Przed egzaminem* oddaje cele przygotowania tomu przez jego autorów, dlatego też czytelnika, który potrzebuje bardziej rozbudowanej bazy publikacji z zakresu prawa administracyjnego z poglądami przedstawionymi w orzecznictwie sądowoadministracyjnym i w doktrynie, należy odesłać do serii „System Prawa Administracyjnego” pod redakcją Romana Hausera, Zygmunta Niewiadomskiego i Andrzeja Wróbla⁵.

Nie sposób ocenić kompleksowo całej publikacji w krótkiej nocie, jednak książka pod redakcją naukową Moniki Augustyniak zasługuje na wysoką ocenę, mimo pewnego niedosytu w kwestii rozszerzenia analizy niektórych kluczowych zagadnień. Styl pracy autorów jest systematyczny, dokładny i precyzyjny, co sprawia, że lektura jest przystępna dla czytelnika. Aparat naukowy, w tym przypisy, został opracowany starannie, co świadczy o bogatym doświadczeniu autorów w pracy badawczo-naukowej. Książka prezentuje informacje w sposób, który zachęca do samodzielnej analizy, co jest jej dużą zaletą. Książka przedstawia najważniejsze zagadnienia ogólne i teoretyczne prawa administracyjnego, w tym siatkę pojęciową, prawo ustrojowe oraz formy działania administracji i sądownictwa administracyjnego. Autorzy kładą duży nacisk na wyjaśnienie podstawowych instytucji prawa administracyjnego, aby zapewnić trwałą wartość podręcznika, nawet przy zmieniającym się stanie prawnym. Oddana do rąk czytelnika publikacja *Prawo administracyjne – część ogólna i zagadnienia ustrojowe. Przed egzaminem* może być przydatna dla studentów wyższych uczelni, szczególnie kierunków prawo, administracja, europeistyka, politologia czy kierunków związanych z bezpieczeństwem.

Wykaz literatury

- Augustyniak M., (red.), *Prawo administracyjne – część ogólna i zagadnienia ustrojowe. Przed egzaminem*, Wolters Kluwer, Warszawa 2023.
- Dudek G., Oleś M., Wszółek P. (red.), *Prawo administracyjne. Eseje i testy z odpowiedziami*, Wolters Kluwer, Warszawa 2023.
- Hauser R., Niewiadomski Z., Wróbel A. (red.), seria: System Prawa Administracyjnego, t. 1–13, C.H. Beck, Warszawa 2011–2019.

³ G. Dudek, M. Oleś, P. Wszółek (red.), *Prawo administracyjne. Eseje i testy z odpowiedziami*, Wolters Kluwer, Warszawa 2023.

⁴ K. Miaskowska-Daszkiewicz, S. Serafin, B. Szmulik, *Zarys prawa administracyjnego*, wyd. czwarte, Warszawa 2017.

⁵ R. Hauser, Z. Niewiadomski, A. Wróbel (red.), seria: System Prawa Administracyjnego, t. 1–13, Warszawa 2011–2019.

Lipowicz I. (red.), *Prawo administracyjne. Pytania i odpowiedzi*, wyd. czwarte, Wolters Kluwer, Warszawa 2024.

Miaskowska-Daszkiewicz K., Serafin S., Szmulik B., *Zarys prawa administracyjnego*, wyd. czwarte, C.H. Beck, Warszawa 2017.

Summary

***Administrative law – general part and organizational issues. Before the exam*, ed. Monika Augustyniak, Wolters Kluwer, Warsaw 2023, 400 pages [book review]**

Keywords: administrative law, public administration, administration management, administrative legal relations, principles of administrative law, administration control.

The review of the book *Administrative law – general part and systemic issues. Before the exam* edited by Monika Augustyniak, aims to assess the usefulness of the publication as a didactic tool for students and trainees. This publication focuses on the theoretical and practical aspects of administrative law, combining theory with current case law and doctrine. The authors explain the basic concepts, characteristics, and functions of administration, as well as discuss in detail the sources of administrative law, principles, and entities of public administration. The reviewed book is not an academic textbook but an auxiliary position in the didactics of administrative law.

